Aftenposten 8/12-93

Da 275 norske politifolk ble Hitlers fanger

— Jeg er en mann fra det forrige århundret. Jeg har levet under en svensk unionskonge, tre norske konger og jeg har opplevet to verdenskriger, sier Finn Dahlin.

DAG PEDERSEN
ROLF CHR. ULRICHSEN (foto)

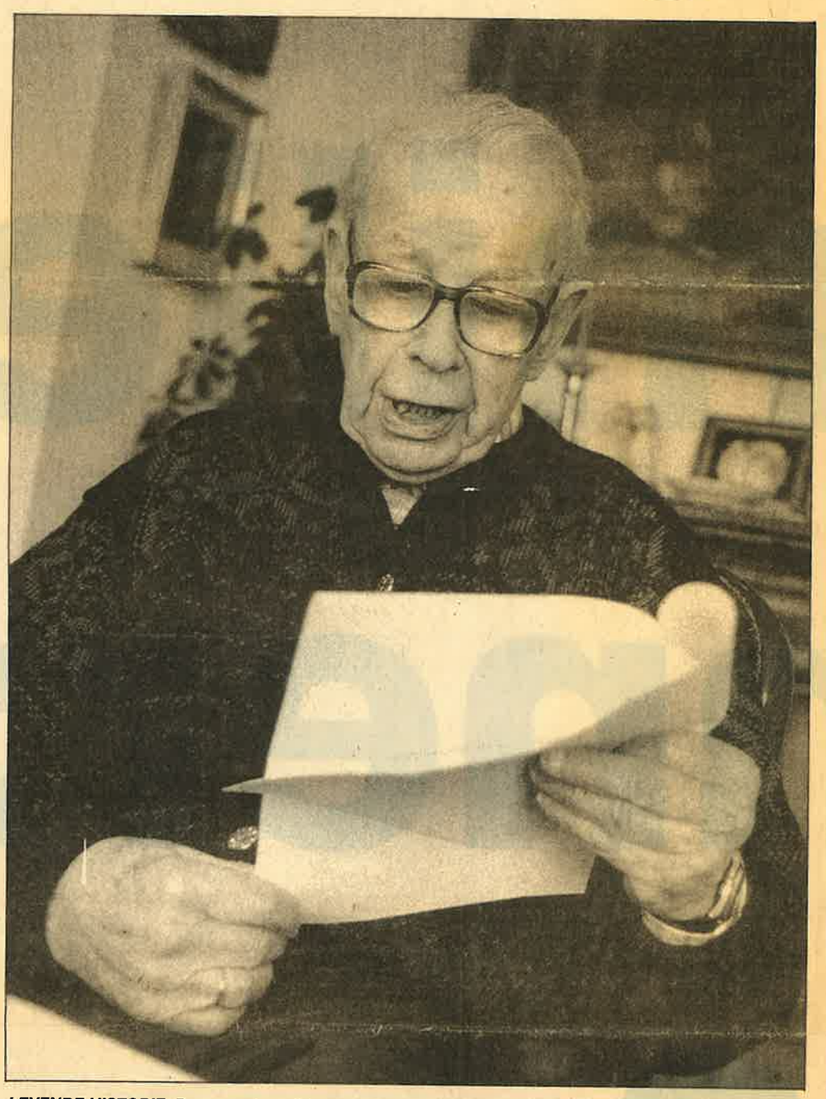

LEVENDE HISTORIE: Daværende politimester Finn Dahlin var en av flere hundre norske politifolk som ble sendt til konsentrasjonsleir i Tyskland under siste krig.

Men den nå 98 år gamle tidligere politimester og sorenskriver har også levet under en tysk diktator, og siste krigs redsler sitter spikret i minnet. 9. desember for 50 år siden var han en av ca. 275 norske politifolk som ble deportert til Tyskland. Han var den gang politimester i Sogn, men var kort tid tidligere blitt avsatt av nazi-justisminister Sverre Riisnæs personlig.

Den gamle herre husker det meste av de viktigste begivenheter i vårt land i dette århundret – han var endog løpegutt for en fotograf som foreviget kroningen av kong Haakon i Nidarosdomen i 1906. Under den første verdenskrig tjenestegjorde han på nøytralitetsvakt i marinen. Men naturlig nok er det den dramatiske tiden i tysk KZ-leir i krigens siste år som har brent seg fast i hukommelsen. Finn Dahlin er den eldste gjenlevende av de politifolkene som kom hjem fra Tyskland våren 1945.

– Kjente De justisminister Riisnæs ?

– Å, ja. Han var endog en god venn av meg. Han var politifullmektig i Kristiansund i midten av 20-årene mens jeg var dommerfullmektig der. En meget sjarmerende kar. Vi kom godt overens.

Ikke desto mindre var det den samme Riisnæs som nesten 20 år senere ganske så sjarmløst ga Dahlin avskjed som politimester på grått papir, og familien ble til overmål «forvist» fra Sogn. Dette skjedde bare få måneder før nazistene iverksatte sin operasjon «Polarkrets» 16. august 1943, og arresterte hundrevis av politifolk landet rundt. Dahlin sto på listen over norske ordens- og kriminalpolitifolk som ble ansett for å være upålitelige mot regimet. Det hjalp ikke at han pukket på at han sto uten embede, jobb og inntekt. Han sto på listen.

Utskipningen til Tyskland skjedde med det beryktede fangetransportskipet M/S Donau fra Oslo grytidlig om morgenen 9. desember samme år.

Nesten to års fangenskap i den beryktede KZ-leiren Stuthof ved Danzig i Øst-Preussen ventet. Foruten 275 politifolk var det 1200 andre norske fanger om bord i «Donau», blant dem 400 arresterte studenter.

Selv om de blonde, nordiske politifolkene kunne motta matpakker hjemmefra og fikk adskillig bedre behandling av tyskerne enn de fleste andre i Stuthof, var det et helvete som omgav dem. Et nesten glemt kapittel i vår politihistorie.

Da russerne stormet vestover vinteren og våren 1945 og nazi-Tyskland gikk under i et ragnarokk, ble de norske politifolkene sendt ut på en dødsmarsj sammen med tusenvis av andre fanger. Voksne og barn stupte omkring dem, eller ble slått i hjel. Senere på våren ble de evakuert vestover med en elvelekter på Østersjø-kysten.

De ble befridd av britiske tropper i Neustadt 3. mai, og sendt videre med buss til Danmark og Sverige. 13 av politifolkene kom aldri tilbake, åtte av dem omkom tragisk nok etter at friheten var oppnådd. De hadde pådratt seg flekktyfus under den langvarige evakueringsferden omgitt av skitt og lus, og døde i karanteneleiren Ramlösa i Sverige før de nådde helt hjem.

– Det er knapt gått en dag gjennom de siste 50 år hvor jeg ikke har tenkt på hva vi gjennomlevet.

Vi diskuterte hele tiden hvilken mulighet vi hadde til å overleve, og kom til at denne var minimal.

Dette har preget oss resten av livet, og enkelte har slitt med fysiske og psykiske senskader. Selv var jeg heldig. Jeg skrev dagbok hele tiden, og jeg tror at jeg skrev det hele ut og fra meg, sier en tilbakeskuende Finn Dahlin.